

in the system of integrative mechanisms of the modern Ukrainian society. It is proved that only because of «rooting» political and legal knowledge and political control in the ideological and philosophical foundations of the cultural and national identity, the appearance of the Ukrainian conservatism not as the reactionary or nomenclature, but as civilization ideology that has its own separate paths are associated with the experience of establishing national practices state. Political philosophy of the Ukrainian conservatism doesn't deny the principles of modern democratic society enlisting the support of certain reactionary utopia, while clearly underlines ideologically conservative base, the conservative nature of these principles.

Keywords: Ukrainian conservatism, political philosophy, ideology, irrationalism, organicism, historicism, land, territorial patriotism, flexible national state.

Печеранський І. П., доктор філософських наук, доцент кафедри філософії, Київський національний університет культури і мистецтв (Україна, Київ), ipecheranskiy@ukr.net

Связь политической философии и идеологии в контексте украинского консерватизма

Обосновывается тесная связь между политической философией украинского консерватизма и идеологическим его содержанием, без учета которой невозможно квалифицировать консервативную идеологию в качестве важного элемента в системе интеграционных механизмов современного украинского социума. Доказано, что только благодаря «укоренению» политико-правового знания и политического управления в мировоззренческих и философских основах культурно-национальной идентификации, возможно появление украинского консерватизма не как реакционной или номенклатурной, а как цивилизационной идеологии, которая имеет свои самостоятельные очертания, связанные с опытом национальной практики утверждения государственности. Политическая философия украинского консерватизма не отрицает принципов современного демократического общества, заручившись поддержкой определенной реакционной утопии, а четко подчеркивает консервативно-мировоззренческие основания, консервативную сущность этих принципов.

Ключевые слова: украинский консерватизм, политическая философия, идеология, иррационализм, органицизм, историзм, земля, территориальный патриотизм, гибкое национальное государство.

* * *

УДК 1:316.422.44

Поліщук Н. В., кандидат технічних наук, доцент, Рівненський державний гуманітарний університет (Україна, Рівне), pnv202@ukr.net

ВЗАЄМОЗУМОВЛЕНІСТЬ РЕВОЛЮЦІЙНОГО Й ДУХОВНОГО ЗРОСТАННЯ СУСПІЛЬСТВА В ЕПОХУ ІНФОРМАЦІЙНО-ВИСОКОТЕХНОЛОГІЧНОГО ПРОГРЕСУ

Автор аналізує процес становлення інформаційно-високотехнологічного науково-технічного прогресу (ІВТ НТП) в його революційній формі. У статті на основі нинішнього стану ІВТ НТП з'ясовано можливий напрямок розвитку найближчого майбутнього (XXI і наступні ст.) людської цивілізації та роль і місце людини у Всесвіті в контексті інтенсивного розвитку ІВТ НТП.

Обґрунтовано, що розвиток науки і техніки та використання їх можливостей мають завжди підкорятися головній меті – духовному і соціальному прогресу людства, збереженню його екологічних і кліматичних перспектив. Всі досягнення ІВТ НТП мають цивілізовано використовуватися на користь людству в розв'язанні глобальних економічних, екологічних, кліматичних, енергетичних, продовольчих, медичних та інших проблем. Але така перспектива можлива, коли кардинально поліщитися «технологія» мислення, його одухотворення й антропокосмізація і таке нове мислення обов'язково має стати загальною вимогою життя, тобто науково-філософсько-антропокосмічна культура розумової праці має стати масовою. Тільки у такому випадку майбутнє інформаційно-високотехнологічне, антропокосмічно-духовне, ноосферне суспільство буде суспільством безпроблемним і сформується як період всезагального миру та благоденства, потім перейде у високорозвинену антропокосмічну ІВТ цивілізацію (АК ІВТЦ), а людина розумна трансформувється у людину високодуховну, космічно-екзопланетну (КЕП).

У статті наведені етапи революційного й духовного розвитку людської цивілізації в епоху ІВТ НТП. Показано, що тільки в єдності досконало розуму і високої (божественної за М. Бердяєвим) духовності людства можливе практично вічне існування людського суспільства у вигляді КЕП цивілізації.

Ключові слова: наука, техніка, розум, духовність, цивілізація, інформаційно-високотехнологічний науково-технічний прогрес, антропокосмізм, космічно-екзопланетний.

Щоб людство безперервно розвивалося необхідний постійний прогрес у всіх видах його життєдіяльності. В кінці ХХ і на початку ХХІ ст. світ корінним чином змінився завдяки інтенсивному інформаційно-високотехнологічному науково-технічному прогресу (ІВТ НТП). Немає ні однієї важливої, ключової для цивілізації проблеми, яка має вирішення в національному масштабі, на рівні національно-державної самодостатності. Проблеми цих можливостей навіть у наш час проявляються уже достатньо гостро, адже розвиток сучасної техногенної цивілізації підійшов до критичних меж, які позначили віхи науково-технічного й ІВТ цивілізаційного зростання; вони зумовлюють невідворотність переселення найбільш антропокосмічно вихованої молоді частини людства в космос з метою збереження генофонду людства і створення КЕП цивілізації. Ця проблема вже почала проявлятися у другій половині ХХ ст., а особливо на початку ХХІ ст. у зв'язку з виникненням нерозв'язних глобальних криз і проблем суспільства, які з великою ймовірністю можуть привести до зникнення людства, як і самої планети Земля, наслідок геокосмічних катастроф (зіткнення з кометами, метеоритами, астероїдами та з іншими космічними об'єктами і реалізацією загрозливих космічних явищ).

Нині ІВТ НТП заповняє всі сторони діяльності людства і реалізується в двох основних формах: еволюційній (пов'язаній з накопиченням кількісних змін) і революційній (зумовленій стрибкоподібними якісними змінами).

Еволюційні форми ІВТ НТП включають вдосконалення певних техніко-експлуатаційних параметрів виробів чи технологій їхнього виготовлення, модернізацію або створення нових моделей машин, обладнання, приладів і матеріалів у межах існуючого покоління техніки. Отже, еволюційна форма ІВТ НТП має на увазі впровадження у виробництво та поліпшення традиційних типів техніки або технологічних процесів, які відповідають вже існуючим науково-технічним принципам, а також доцільного використання звичних типів обладнання, матеріалів, джерел енергії [7].

Революційна форма ІВТ НТП – інформаційно-високотехнологічна революція (ІВТР) передбачає стрибкоподібну зміну використання у виробництві якісно нових інформаційно-інноваційно-науково-технічно-високотехнологічних принципів, якісний переворот у продуктивних силах і виробничих процесах, які базуються на використанні принципово нових, невідомих раніше видів енергії, матеріалів, техніки й технологій, інновацій та якісно нових видів і засобів інформації.

Отже, революційна форма ІВТ НТП – це різка зміна існуючих систем техніки і технологій на нові покоління високоякісної і багатоцільової мікропроцесорної й гіперкомп'ютеризованої компактної техніки й кінцевих новітніх, продукції, матеріалів і речовин на основі нано- і молекулярних, а також атомних і ядерних технологій, які ще не існували, виникнення принципово нових науково-технічних ідей і високих технологій, це науково-технічні і космічно-технологічні революції, у процесі яких здійснюється масовий перехід до нових видів техніки і технології у провідних галузях виробництва й освіти та їх масова інформатизація і космізація. Науково-технічна революція (НТР) та ІВТР відбивають докорінну якісну трансформацію суспільного розвитку на засадах новітніх наукових, технічних, інноваційних ІВТ

відкриттів і винаходів та реформ в освіті, які справляють революціонізуєчий вплив на появу нових наукових знань, на зміну знарядь і предметів праці, технології, організації та управління виробництвом, характеру трудової діяльності людей, їх освіти й виховання.

Наука в її органічному зв'язку з антропокосмічною філософією покликана все яскравіше висвітлювати перспективи і шляхи розв'язання проблем майбутнього, що стрімко насуваються. Вона ж необхідна і для того, щоб глобальне, науково-філософсько-антропокосмічне мислення стало загальним набутком громадян суспільства XXI і наступних століть.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Нинішні загрози для життєдіяльності людства можна, перш за все, кваліфікувати як глобальні: екологічну, кліматичну, енергетичну, продовольчо-ресурсну, демографічну, воєнно-політичну, ментальну, антропологічну і духовну кризи світової цивілізації [4; 5], що відзначаються епохальними цивілізаційними викликами і катаклізмами, з якими людство зіткнулося в кінці XX та на початку XXI століття і, які мають колосальні загальнопланетарні наслідки та докорінно, в негативному плані, змінюють науково-технічний, ІВТ, соціально-економічний, гуманітарно-політичний, філософсько-етичний, кліматично-екологічний механізми існування людства та, взагалі, духовно-цивілізаційний ландшафт нашої планети, що зумовлюється, в тому числі, й ерою ІВТ НТП суспільства.

Отже, можна констатувати, що нині швидше відбувається регрес ніж прогрес існуючого суспільства. Для забезпечення прогресивного майбутнього людства потрібний новий тип особистості – планетарно-космічний [1], який би відчував софійність світу, відповідальність за життя всієї планети й усвідомлював безперспективність свого існування у Всесвіті, не осяяного світлом великих духовно-моральних ідей. Світом мають правити не політики, а філософи, особистості планетарно-космічного типу – це має бути стратегічною метою не тільки філософії освіти [8], але й освіти взагалі.

Нині людство має виходити не лише з філософських правомірних визнання позаземних цивілізацій [2], але й із переконання у швидкому прояві позаземного розумного світу, переселення людства спочатку на штучні космічні житлові комплекси і найбільш придатні для життя планети Сонячної системи, наприклад, Місяць або Марс десь у 2030 році (американсько-канадське поселення), а згодом і на екзопланети космосу [10]. Проблеми позаземних цивілізацій і космічні поселення землян стали в ряд найпекучіших проблем сучасності. Це, можливо, центральні проблеми останнього часу. І в зв'язку з цим, на нас чекають радикальні перетворення у філософії, науці, техніці, технології і світобаченні.

Метою даного дослідження є з'ясувати можливе найближче майбутнє (XXI і наступні ст.) людської цивілізації та роль і місце людини у Всесвіті в контексті інтенсивного розвитку ІВТ НТП.

Нинішня епоха розвитку людства покладає на науку, філософію, техніку, технологію, інформацію, інновації, освіту й духовне виховання молоді дедалі відповідальніші, важливіші, різноманітніші, часто кардинально нові для них завдання. Наука, як і раніше, тільки ще швидше, повинна пізнавати природу, суспільство, людину в їхній взаємодії. Все енергійніше включається в суспільно-виробничу діяльність, яка чим далі, тим менше без неї

можлива. Наука покликана все яскравіше висвітлювати перспективи і проблеми майбутнього, що стрімко насуваються. Філософія необхідна для того, щоб нові «технології» мислення, зокрема, науково-філософсько-антропокосмічне мислення, стали загальним набутком громадян майбутнього суспільства. Уже в наш час виникають такі науки, як: філософія техніки або науки і техніки; наукознавство; комплекс технічних наук, що іменується в Англії «Technolegy»; історія природознавства та техніки, включаючи й космічну; соціологія науки та техніки; інженерна і космічна психологія, нові мови програмування в інформатиці, інновації в освіті тощо. Зусиллями цих наук розроблений цілий комплекс проектів, пов'язаних із сучасним станом технізованого, технологізованого та інформатизованого суспільства [5, с. 414].

Людство, розвиваючись, безупинно витісняє, руйнує природу, знищуючи ліси, диких звірів, безвідповідально використовуючи корисні копалини шаленими темпами забруднює ґрунт, водоймища, атмосферу, в тому числі і відходами виробництва. Багато біди приносять аварії на АЕС, які радіоактивно забруднюють навколишнє середовище на мільйони років. До того ж термін роботи їх 30–50 років, а в подальшому ці ядерні струпи мільйони років будуть спотворювати лик планети, отруюючи все навколишнє середовище. Атомна енергія – потенційно найбільш небезпечний вид енергії. Вихід бачиться тільки в побудові й експлуатації термоядерних електростанцій, які не будуть радіоактивними забруднювачами, і з цією проблемою науковці й інженери мають справитися вже в першій половині XXI ст., якщо людство бажає уникнути таких вкрай негативних явищ як енергетичний голод і радіоактивне забруднення поверхні планети.

Розвиток науки і техніки, використання їх можливостей мають завжди підкорятися головній меті – духовному і соціальному прогресу людства, збереженню його екологічних і кліматичних перспектив. Всі досягнення ІВТ НТП мають цивілізовано використовуватися на користь людству в розв'язанні глобальних економічних, екологічних, енергетичних, продовольчих, медичних і інших завдань. Але така перспектива можлива за умови, коли кардинально поліпшиться «технологія» мислення, її одухотворення і вона обов'язково має стати загальною можливістю і загальною вимогою життя. Якщо науково-філософсько-антропокосмічна культура розумової праці не стане масовою, а в перспективі й загальним надбанням, людство не впорається навіть з уже існуючими кризами і проблемами, не вистачить сил. З іншого боку, повинна швидко вдосконалюватися сама «технологія» мислення. Зокрема, це системний підхід, системний аналіз, необхідно щоб інтенсивно йшла розробка прискорювачів творчості, засобів активізації мислення.

Виходячи з висловленого вище правомірно поставити питання: які ж основні контури нової цивілізації? По-перше, очевидним стає принципово інший тип детермінації нової цивілізації. Це будуть вже не соціально-економічні та технічно-технологічні чинники, а фактори людської самодетермінації – антропокосмічні свідомість і світогляд, вільний вибір цивілізаційно-ментальних пріоритетів. По-друге, така цивілізація буде ґрунтуватися на іншій, ніж техногенна, системі культурних цінностей: на етиці ненасильства, на відмові від культу сили й панування, на толерантному ставленні до різних культурних традицій, на принципово інших

засадах ставлення до природи. Зростаюча цінність і єдність людства буде супроводжуватися зростанням багатоваріантності та різноманітності культурного розвитку. По-третє, нове суспільство буде засноване на розвитку нового типу соціальних зв'язків людей. Суспільство розрізнених, атомізованих індивідів зміниться на суспільство вільних соціальних спільнот, де людина стане будувати свої зв'язки, виходячи з міркувань вільного вибору, орієнтуючись на власні смаки і потреби, людство відмовиться від експлуатації людини людиною і приватної власності. По-четверте, технологічною основою майбутньої цивілізації будуть принципово нові процеси і об'єкти, які набули назви «синергетичних, тобто таких, які здатні до саморозвитку (гіперкомп'ютерні системи, біотехнологічні комплекси тощо)» [12, с. 240]. Століттями головним ресурсом народів були їх життєвий простір і золото. Сьогодні визначальним ресурсом стає інформація, що стверджує відомий афоризм – «Хто володіє інформацією, той володіє світом». Інформаційним ресурсом недостатньо заволодіти, його потрібно вміти використовувати. Тому надзвичайно підвищується роль освіти, яка має бути безперервною на протязі всього життя.

Все це стане можливим за умови, що зникне приватна власність на засоби виробництва і приватне присвоєння продуктів цього виробництва та існуватиме повна духовно-моральна єдність членів майбутнього антропокосмічного ІВТ суспільства. В такому разі, ІВТ, антропокосмічно-духовне, ноосферне суспільство буде суспільством безпроблемним, воно сформується як період всезагального миру та благоденства, потім перейде у високорозвинену антропокосмічну ІВТ цивілізацію (АК ІВТЦ), а людина розумна трансформується у людину високодуховну, антропокосмічно-екзопланетну [6; 9; 10].

Нагадаємо, що **антропокосмізм** – це комплекс ідей, який характеризується переконанням про нерозривність зв'язку долі людства з освоєнням космосу, бере свій початок з античності. Нині це філософський і науковий світогляд, згідно якого людина, її думки і діяльність ставляться в центр світової еволюції. В педагогіці антропокосмізм вилився в теорію ненасильницького виховання і формування космічного мислення, спрямованого на постановку і мирне розв'язання загальнолюдських проблем шляхом переселення антропокосмічно налаштованої частини людства на інші планетні системи космосу типу Сонячних (а їх тільки в нашій Галактиці, Чумацькому Шляху, біля 40 мільярдів) і розуміння себе як активної частинки світобудови.

Це має відбуватися з точки зору науково-технічно-інформаційно-високотехнологічно-космічного розвитку людства за схемою:

НТП [11] – це поступальний рух науки і техніки, еволюційний розвиток усіх елементів продуктивних сил суспільного виробництва на основі широкого пізнання і освоєння зовнішніх сил природи, це об'єктивна, постійно діюча закономірність розвитку матеріального виробництва, результатом якої є послідовне вдосконалення техніки, технології та організації виробництва, підвищення його ефективності.

НТР – одночасний якісний стрибок у розвитку науки і техніки, який розпочався у 50-х роках ХХ ст. і започаткував новий етап у взаємодії суспільства, природи і космосу, відкрив шлях до освоєння ближнього космосу та розвитку ІВТ НТП. **НТР** – це корінне якісне перетворення продуктивних сил, перетворення науки в безпосередню продуктивну силу і відповідно до цього здійснюється революційна зміна матеріально-технічного базису суспільного виробництва, яке з простого процесу праці перетворюється в науковий процес, його змісту і форми, характеру праці, структури виробничих відношень, суспільного розподілу праці.

ІВТ НТП – це інформаційно-інноваційно-високотехнологічно-науково-техно-космічно-глобалізаційно-цивілізаційне явище, яке дало початок гігантському приросту технічних, технологічних, матеріальних, енергетичних, космічних, інформаційних, інноваційних можливостей людства і створення глобалізованої цивілізації і, яке суттєво деформує біологічну і духовну основу особистості – фізичний організм людини, мозок, а, отже, її розум, психіку, свідомість, духовність, ментальність і науково-філософський та антропокосмічний світогляд і, яке має спонукати філософів і педагогів до створення якісно нових смислів, які має засвоювати високодуховно-моральна, планетарно-космічна особистість, збагачуючи ноосферно-антропокосмічні підвалини нашої цивілізації та в майбутньому цивілізації екзопланет космосу – людей майбутньої КЕП цивілізації, яка здатна буде виконувати свою практично вічну антропокосмічну функцію у Всесвіті.

ІВТР – це докорінний інформаційний, інноваційний, глобалізаційно-космічний, науковий і високотехніко-технологічний переворот у продуктивних силах і виробничих відносинах у суспільстві. ІВТР – «четверта хвиля» НТП (після аграрної, промислової та НТР), сутність якої полягає в гігантському якісному стрибку в продукуванні й використанні в науці і техніці, технології, виробництві, освіті, взагалі в усіх сферах діяльності людства, інформації, як сукупності всіх знань, що їх виробило людство за час свого існування, як причини руху всього у Всесвіті; **інформаційна революція** відбувається в органічному зв'язку з **високотехнологічною революцією (ВТР)**, сутність якої полягає в переході від зовнішнього втручання у природні, суспільні та виробничі процеси до їх внутрішнього регулювання та стимулювання на основі високих технологій, зокрема, NBIC-технологій, інновацій і новітніх досягнень природничих і технічних наук. Основними напрямками розвитку цієї революції постають космізація, інформатизація, інноватизація, та комп'ютеризація суспільства, генна інженерія, кібернетика, роботизація тощо. ІВТР зумовлює інтенсивний прогрес науки, технологій і техніки, особливо комп'ютерної (взагалі електронної) та космічної, революційний розвиток усіх елементів продуктивних сил суспільного виробництва на основі широкого пізнання і використання всіх сил природи, всього Всесвіту, це об'єктивна, безперервно діюча тенденція розвитку інформатизації та інноватизації матеріального виробництва, науки і знань, результатом якої є послідовне вдосконалення і конструювання принципово нових видів техніки, технологій, інформатизації та організації виробництва, освіти і науки й на їх основі, підвищення ефективності життєдіяльності людства. ІВТР – це кардинальні зміни

місця і ролі людини в системі суспільного виробництва, характеру і змісту праці зумовлені космізацією, інформатизацією, технологізацією й інновацізацією освіти, яка має надавати відповідні знання і виховувати нову антропокосмічну високодуховно–моральну людину, члена якісно нових нинішньої АК ІВТТЦ і майбутньої КЕП цивілізації.

АК ІВТТЦ – сучасна і майбутня земна цивілізація з її матеріальними і культурними, зокрема, науково–філософськими, високотехнологічно–технічними, інформаційно–знанцевими й інноваційно–мистецькими звершеннями, яка здійснила віковічну мрію людства – вийшла в ближній космос та детально досліджує далекий космос, щоб в недалекому майбутньому антропокосмічно налаштовані особистості – лідери освоєння космосу, могли переселитися на планети Сонячної системи, які найбільш придатні для життя, зокрема, на Місяць і Марс, або штучні космічні утворення, а згодом і на екзопланети нашої Галактики та Всесвіту взагалі; здійснила НТР і здійснює ІВТ НТП, що зумовлює, окрім появи величезних матеріальних благ та ІВТ, науково–технічних, філософських і культурно–мистецьких досягнень, глобальні цивілізаційні зміни та разом з тим породжує системні глобальні кризи світового масштабу, зокрема, духовну й інші кризи, які загрожують існуванню людства, як одному з представників (можливо єдиному) розумної матерії у Всесвіті, й планеті Земля, а тому в недалекому майбутньому (прогнозовано з середини (XXI ст.) антропокосмічно вихована молодь, з метою збереження генофонду людства і створення практично вічної КЕП цивілізації, розпочне колонізацію ближнього, а потім і далекого космосу – екзопланет Всесвіту. Лише інноваційне АК ІВТТЦ–не суспільство, яке сміливо впроваджує інноваційні практики і технології в освіту і вміє цілеспрямовано, виходячи із своєї культурної, антропокосмічно–цивілізаційної ментальності, може дати шанс молоді чітко, самостійно, із знанням справи, використати на користь суспільству вибухові виклики, які супроводжують трансформації росту, визрівання нової КЕП цивілізації.

КЕП цивілізація – високодуховна (божественна за М. Бердяєвим) людська спільнота на екзопланетах космосу – майбутні космічні поселення землян, які утворюють **антропокосмосферу** – зону в космосі, в якій житимуть і освоюватимуть енергетичні й матеріальні ресурси об'єктів Всесвіту космічні спільноти **КЕП особистостей**, які будуть являти собою гармонію найвищих якостей розуму, духовного багатства, моральності, ментальності, високорозвиненого інтелекту, божественності при гармонійному сполученні з емоційним і фізично досконалим тілом, спрямовані на реалізацію творчих потенціалів у масштабах Землі та космосу, які здатні жити в космосі в умовах високорозвиненої і високодуховної КЕП цивілізації, бути мудрими, любити Бога, спілкуватися і переймати знання та досвід інших передбачуваних космічно–інопланетних (КІП) високодуховних надцивілізацій, творити на благо людства як на Землі, так і в космосі.

Зрозуміло, що без кардинальної зміни духовності, з традиційної, яка не справилася з існуючими кризами і проблемами та катастрофічним падінням духовності сучасної молоді, на антропокосмічну, вищезгадані зміни в життєдіяльності людства просто не відбудуться.

Під **антропокосмічною духовністю** ми розуміємо категорію людського буття, що виражає здатність до виходу людини за межі вузько земного, соціально інтегрованого існування й традиційної духовності у сферу єдиної антропокосмічної «**духовної батьківщини**» – високорозвиненої і високодуховної КЕП цивілізації й майбутнього практично вічного існування такої цивілізації; це почуття й усвідомлення невідтортної реальності майбутнього переселення антропокосмічно вихованих молодих людей на інші екзопланети космосу; їх здатність безпосередньо чи опосередковано спрямовувати життєдіяльність свою й інших людей у напрямку єдності об'єктивного і суб'єктивного стосовно антропокосмізму людського життя. Вона включає традиційну духовність як складову, початкову стадію формування нової, більш всеохоплюючої духовності, яка осягає як земну духовність, так й високі та надвисокі духовності КЕП і КІП цивілізацій усього Всесвіту. Висока, антропокосмічна духовність – це не тільки осягнення найвищого рівня освоєння людиною Всесвіту – це її ставлення до природи, суспільства, до інших і самої себе, подолання себе «вчорашньої» у процесі поновлення і вдосконалення в антропокосмічному сенсі, сходження особистості до найвищих ідеалів, цінностей і реалізації їх на життєвому шляху. Отже, **антропокосмічна духовність – це перспектива життєтворчості молодої людини**. Вона має формуватися на основі антропокосмічної філософії освіти, антропокосмічної освіти й виховання, космізації людського буття, антропокосмічних свідомості й світогляду, виховання КЕП (божественної) особистості.

Антропокосмічна філософія освіти – це майбутній предмет філософії, який базуватиметься на антропокосмізмі й охоплюватиме питання всезагального зв'язку людини, людства і Всесвіту, відстоюватиме уявлення, що людина – це закономірне явище не тільки в масштабах Землі, як космічного об'єкту, але й всього нескінченного космосу, формуватиме підростаючі покоління в дусі антропокосмізму, космізації людського буття, а також антропокосмічні: свідомість, світогляд й духовність та визначатиме методологію формування КЕП особистостей – образи людей майбутнього, лідерів заселення космосу у період загострення глобальних криз сучасності, які можуть привести людство до апокаліпсису, створення цими планетарно–космічними особистостями антропокосмічної КЕП цивілізації на основі досягнень ІВТ НТП та космонавтики, така філософія визначатиме першочергові умови виживання людства на Землі і в космосі, які вимагають свого невідкладного рішення уже в наш час на основі антропокосмічних виховання, освіти й навчання, оскільки згідно Е. Тоффлера людство розвивається хвилями [13] і у третьому тисячолітті воно повинне здійснити революційний поворот до нових форм цивілізаційного прогресу, інакше духовна, ментальна, антропологічна й інші вищезгадані кризи та III світова війна приведуть до краху існуючої цивілізації.

Отже, практично вічне існування людства наступить тоді, коли воно створить антропокосмічно–високодуховне ноосферне суспільство (ноотехнологій за К. Корсаком) [3], подальша еволюція якого приведе до створення високорозвиненої КЕП цивілізації. Остання буде можливою, якщо здійсниться перехід від людини розумної до людини високодуховної, КЕП (божественної за Бердяєвим).

Висновки. Ніякий інший розвиток – економічний, науково-технічний, високотехнологічний, інноваційний чи інформаційний – не може вивести людство з історичної безвиході – його краху, якщо він не буде підкріплений антропокосмічною високодуховною революцією, перебудовою в антропокосмічному сенсі свідомості і світогляду, людських духовних і моральних якостей та цінностей, переселенням хоча б деякої антропокосмічно вихованої молоді частини людства на штучні космічні житлові комплекси і планети в межах Сонячної системи, а згодом і на екзопланети космосу з метою збереження генофонду людства у вигляді КЕП цивілізації.

В майбутньому, дякуючи колосальному розвитку ІВТ НТП, коли вдасться синтезувати всі чотири фундаментальні взаємодії в природі, КЕП цивілізації навчаться керувати відкритими космічними системами не за допомогою потужних енергетичних впливів, а принципово іншим способом – ставлячи ці системи в такі умови, коли малими впливами буде вивільняти з них величезні енергетичні й інші потоки (наприклад, нейтрино, кварки, глюони, гравітаційні хвилі тощо). А це дозволить поглянути на нашу земну цивілізацію з нової – «космічної» точки зору, з тим, щоб краще пізнати самих себе з духовно-моральної сторони і спрямувати свій розум на реалізацію внутрішніх творчих потенціалів у масштабах Землі та космосу для подальшого прогресивного розвитку людства.

Список використаних джерел

1. Базалук О. А. Философия образования в свете новой космологической концепции: учебник / О. А. Базалук. – К.: Кондор, 2010. – 458 с.
2. Клушанцев П. В. Одиноки ли мы во Вселенной?: Очерки / Клушанцев П. – Л.: Дет. Лит., 1981. – 190 с.
3. Корсак К. В. Освітньо-науковий комплекс України і четверта хвиля ноотехнологій / К. В. Корсак // Філософія освіти. Постметодика. – 2010. – №5 (96). – С.2–7.
4. Лейбин В. М. Зарубежная глобалистика: проблемы и противоречия / В. М. Лейбин. – М.: Знание, 1988. – 64 с.
5. Петрушенко В. Л. Філософія [Текст]: в 2-х ч. / В. Л. Петрушенко. – Львів: Новий світ, 2000, 2011. – Ч.1: Світова філософія, фундаментальні проблеми філософії. – Ч.2: Релігієзнавство, етика та естетика, логіка; [навч. посібн. для студ. ВНЗ України III – IV рівнів акредитації]. – 647 с.
6. Полищук Н. В. Воспитание духовного космически-ориентированного человека будущего (философско-образовательный аспект) / Н. В. Полищук // Философия образования. – 2014. – №6/57. – С.11–20.
7. Полищук Н. В. Інформаційно-високотехнологічний науково-технічний прогрес у контексті формування духовності молоді: монографія / Н. В. Полищук. – Рівне: О. Зень, 2014. – 480 с.
8. Полищук Н. В. Философия образования – фундатор духовности молодого поколения в эпоху научно-технического прогресса [Текст] / Н. В. Полищук // Философия образования. – Новосибирск, 2013. – №2 (47). – С.166–172.
9. Полищук Н. В. Філософсько-освітній аспект необхідності становлення антропокосмічної духовності молоді в контексті інформаційно-високотехнологічного науково-технологічного прогресу / Полищук Н. В. // Зб. наук. праць «Гілея»: науковий вісник, 2016. – Вип.107. – С.313–319.
10. Полищук Н. В. Філософсько-освітні перспективи пізнання Всесвіту та виховання духовних людей космічно-інопланетного майбутнього / Н. В. Полищук // Философия и космология / Philosophy & Cosmology 2013. – К., 2014. – С.190–200.
11. Філософія: навч. посібник / [Л. В. Губерський, І. Ф. Надольний, В. П. Андрущенко та ін.]; за ред. І. Ф. Надольного. – 7-ме вид., стер. – К.: Вікар, 2008. – 534 с.
12. Філософія: [навч. посіб.] / [Т. О. Сілаєва, Н. В. Гнасевиц, Г. О. Орендарчук, З. С. Сокол]; за заг. ред. Т. О. Сілаєвої. – Тернопіль: Астон, 2008. – 360 с.
13. Элвин Тоффлер. Третья волна // Элвин Тоффлер. – Москва: ООО «Фирма «Изд-во АСТ», 1999. – 784 с.

References

1. Bazaluk O. A. Filosofija obrazovanja v svete novoj kosmologicheskoj koncepcii: uchebnik / O. A. Bazaluk. – K.: Kondor, 2010. – 458 s.
2. Klushancev P. V. Odnokli my vo Vselennoj?: Ocherki / Klushancev P. – L.: Det. Lit., 1981. – 190 s.
3. Korsak K. V. Osvitno-naukovyj kompleks Ukrainy i chetverta hvylya nootehnologij / K. V. Korsak // Filosofija osvity. Postmetodyka. – 2010. – №5 (96). – S.2–7.
4. Lejbin V. M. Zarubezhnaja globalistika: problemy i protivorechija / V. M. Lejbin. – M.: Znanie, 1988. – 64 s.
5. Petrusenko V. L. Filosofija [Tekst]: v 2-h ch. / V. L. Petrusenko. – L'viv: Novyj svit, 2000, 2011. – Ch.1: Svitova filosofija, fundamental'ni problemy filosofii'. – Ch.2: Religijeznavstvo, etyka ta estetyka, logika; [navch. posibn. dlja stud. VNZ Ukrainy III – IV rivniv akredytacii]. – 647 s.
6. Polishhuk N. V. Vospitanie duhovnogo kosmicheski-orientirovannogo cheloveka budushhego (filosofsko-obrazovatel'nyj aspekt) / N. V. Polishhuk // Filosofija obrazovanja. – 2014. – №6/57. – S.11–20.
7. Polishhuk N. V. Informacijno-vysokotehnologichnyj naukovotekhnichnyj progres u konteksti formuvannya duhovnosti molodi: monografija / N. V. Polishhuk. – Rivne: O. Zen', 2014. – 480 s.
8. Polishhuk N. V. Filosofija obrazovanja – fundator duhovnosti mladogo pokolenija v jepohu nauchno-tehnicheskogo progressa [Tekst] / N. V. Polishhuk // Filosofija obrazovanja. – Novosibirsk, 2013. – №2 (47). – S.166–172.
9. Polishhuk N. V. Filosofsko-osvitnij aspekt neobhidnosti stanovlennja antropokosmichnoi' duhovnosti molodi v konteksti informacijno-vysokotehnologichnogo naukovotekhnologichnogo progressu / Polishhuk N. V. // Zb. nauk. prac' «Gileja»: naukovyj visnyk, 2016. – Vyp.107. – S.313–319.
10. Polishhuk N. V. Filosofsko-osvitni perspektivy piznannja Vsesvitu ta vyhovannja duhovnyh ljudej kosmichno-inoplanetnogo majbutn'ogo / N. V. Polishhuk // Filosofija i kosmologija / Philosophy & Cosmology 2013. – K., 2014. – S.190–200.
11. Filosofija: navch. posibnyk / [L. V. Gubers'kyj, I. F. Nadol'nyj, V. P. Andrushhenko ta in.]; za red. I. F. Nadol'nogo. – 7-me vyd., ster. – K.: Vikar, 2008. – 534 s.
12. Filosofija: [navch. posib.] / [T. O. Silajeva, N. V. Gnasevych, G. O. Orendarchuk, Z. S. Sokol]; za zag. red. T. O. Silajevoi'. – Ternopil': Aston, 2008. – 360 s.
13. Jelvin Toffler. Tret'ja volna // Jelvin Toffler. – Moskva: OOO «Firma «Izd-vo ACT», 1999. – 784 s.

Polishchuk N. V., candidate of engineering science, associate professor of Rovno state humanitarian university (Ukraine, Rovno), pnv202@ukr.net

The interdependence of the revolutionary and spiritual growth of society in the era of information and high-tech progress

The author analyzes the process of formation of the informational-highlytechnological scientific and technical progress (IHT STP) in its revolutionary form. In article on the basis of the current status of IHT STP clarified the possible direction of development of the near future (twenty-first century and subsequent centuries) of human civilization and the role and place of man in the Universe in the context of intensive development of IHT STP.

It is proved that the development of science and technology and their possibilities must always be subordinate to the main goal – of spiritual and social progress of humanity, to preserve its environmental and climate perspectives. All the achievements of IHT STP civilized should be used for the benefit of mankind in addressing global economic, environmental, climate, energy, food, medical and other problems. But such a perspective is possible when dramatically improved «technology» of thinking, its spirituality and anthropocosmic and this new way of thinking must become a common requirement of life, that is scientific-philosophical anthropo-cosmic culture mental labor must become massive. Only in this case, the future of information and high-tech, anthropocosmos spiritual, noospheric society will be a society smooth and formed as a period of universal peace and prosperity, then go into a highly developed anthropocosmic IHT civilization (AC IHTC), a reasonable man transformirovalsya in person highly spiritual, cosmic-ekzoplanetu (CEP).

The article presents the stages of the revolutionary and spiritual development of the human civilization in the era of IHT STP. It is shown that only in the perfect unity of mind and high (divine M. Berdyaev) spirituality of mankind may almost eternal existence of human society in CEP civilization.

Keywords: science, technology, intelligence, spirituality, civilization, informational-highly technological scientific and technological progress, anthropocosmos, space-ekzoplanety.

Полищук Н. В., кандидат технических наук, доцент,
Ровенский государственный гуманитарный университет
(Украина, Ровно), pnv202@ukr.net

Взаимообусловленность революционного и духовного роста общества в эпоху информационно-высокотехнологического прогресса

Автор анализирует процесс становления информационно-высокотехнологического научно-технического прогресса (ИВТ НТП) в его революционной форме. В статье на основе нынешнего состояния ИВТ НТП выявлено возможное направление развития ближайшего будущего (XXI и последующих ст.) человеческой цивилизации, роль и место человека в Мироздании в контексте интенсивного развития ИВТ НТП.

Обосновано, что развитие науки и техники, а также использования их возможностей должны всегда подчиняться главной цели – духовному и социальному прогрессу человечества, сохранению его экологических и климатических перспектив. Все достижения ИВТ НТП должны цивилизованно применяться на пользу человечеству в решении глобальных экономических, экологических, климатических, энергетических, продовольственных, медицинских и других проблем. Но такая перспектива возможна, когда кардинально улучшится «технология» мышления, его одухотворение и антропокосмизация и такое новое мышление обязательно должно стать общим требованием жизни, то есть научно-философско-антропокосмическая культура умственного труда должно стать массовой. Только в таком случае будущее информационно-высокотехнологичное, антропокосмическо-духовное, ноосферное общество будет обществем беспредельным и сформируется как период всеобщего мира и благоденствия, затем перейдет в высокоразвитую антропокосмическую ИВТ цивилизацию (АК ИВТЦ), а человек разумный трансформируется в человека высокодуховного, космически-экзопланетного (КЭП).

В статье приведены этапы революционного и духовного развития человеческой цивилизации в эпоху ИВТ НТП. Показано, что только в единстве совершенного разума и высокой (божественной М. Бердяевым) духовности человечества возможно практическое вечное существование человеческого общества в виде КЭП цивилизации.

Ключевые слова: наука, техника, разум, духовность, цивилизация, информационно-высокотехнологичный научно-технический прогресс, антропокосмизм, космически-экзопланетный.

* * *

УДК 101:161.22

Ковальчук Н. Д.,
доктор философских наук, профессор,
профессор кафедры философии,
Київський університет ім. Бориса Грінченка
(Україна, Київ), n.kovalchuk@kubg.edu.ua

Київ– другий Єрусалим

Мета роботи: створити концепцію нового бачення міфологеми «Єрусалим» в контексті Київської культури. Методологією дослідження є порівняльний метод, який дозволяє провести певні паралелі між Єрусалимом та Києвом. Таким чином створення авторської моделі Києва в контексті аналізу паралелей між Єрусалимом та Києвом як двома священними градами приводить нас до висновку. Спасенна роль Єрусалима визначається тим, що тут спливало життя Ісуса Христа і апостолів, розгорталися основні події Старого і Нового Заповіту. У той час як Київ – другий Єрусалим є втіленням вищої розумною ойкумени, тобто софійності. Доведено, що свята Софія Київська як центр святого міста і символ небесного Єрусалиму має загальні риси з храмом Єрусалима.

Ключові слова: Єрусалим, другий Єрусалим, Київ, храм святої Софії Київської, храм Єрусалима.

Проблема світових міст є актуальною в контексті сучасних глобалізаційних процесів, на тлі яких надзвичайно важливою виступає національна проблематика суверенних держав. Інтеграційне формоутворення в сфері комунікаційно-інформативного і економіко-технологічного процесів не стосується незмінного статусу архетипічної бази національних культур, до яких відносяться і світові міста. Адже, кожне світове місце виникає на перетині історичних часів і культур та маніфестує ті універсальні цінності, які були закладені в історичні часи, які вічність закарбувала на фасаді цих міст, як вагомий чинник розвитку національних культур.

Історіографія культурологічного аналізу світового міста не має поки що потужної традиції наукового

дослідження, але в роботах вітчизняних дослідників віддзеркалюються деякі аспекти дослідження цієї проблеми. Так, М. Бахтін у своїх працях відтворив карнавальні та літургійні традиції міст; С. С. Аверінцев розглянув в контексті Софії Київської центровану структуру давньоруського міста; Ю. М. Лотман провів семіотичний аналіз образів Москви і Санкт-Петербурга в російській культурі; С. Б. Кримський розглянув сутність Києва крізь призму архетипів української культури. Дослідженню формуванню міста у середньовічній культурі присвячені наукові розвідки Жака ГоффаЛе. Російський історик В. Соловйов наголосив на особливому значенні «корабля» в культурі міста доби Київської Русі. Він розглянув цей образ у зв'язку з крейсеруванням давньоукраїнської культури у сферах різних культур, яке супроводжувало формування давньокиївської духовної самобутності.

Метою даної статті є аналіз Києва в контексті міфологеми «Другий Єрусалим». Для досягнення цієї мети потрібно розв'язати наступні завдання. 1. провести паралелі між Єрусалимом та Києвом як двома священними градами; 2. провести порівняльний аналіз між храмом Соломона в Єрусалимі та Софією Київською.

В IV ст. після Р. Х., Єрусалим перетворюється на Святе Місто – духовну столицю і центр притягання для всьогохристиянського світу. Спасенна роль Єрусалима визначалась тим, щотут спливало життя Ісуса Христа і апостолів, розгортались основні події Старого і Нового Заповіту. Велике есхатологічне майбутнє міста провіщують Книги Псалмів, Приповістей Соломонових та Пророки. Єрусалим символізував для усіх християн місце зустрічі людини з Богом. Містична ідея Єрусалиму повсталала з рефлексії над текстами Старого Завіту й, певною мірою, внаслідок континуації юдейської апокаліптики. Через що «Єрусалим» є особливою міфологемою. Це не тільки і не стільки місто в Палестині, алей всяка віруюча душа; Царство Небесне – Вишній Єрусалим й, зрештою, тріумфуюча Церква. Відтак, Єрусалимодвічно сприймався у своїй містичній двоїстості земного і небесного, як втілення Церкви і раю й, власне, як джерело святості.

Київ, як столиця Русі, виступає не тільки як ведучий політичний, економічний, церковний центр, а і як втілення вищої розумної ойкумени, як втілення софійності в матеріально-просторовому середовищі міста». Зрозуміло, що столиця має символізувати мудрість, виконувати функцію мудрої голови. М.Ю. Брайчевський в своїх дослідженнях зазначає, що доісторичні поселення на території Києва вже на межі ер мали семантику верховенства, бо мали назву Сар. «Сар» в осетинській мові означає «голова». Костянтин Багрянородний вже в середині десятого віку назвав київську фортецю (очевидно – на Замковому пагорбі) «Самбадас», в чому з точки зору вищезгаданого вченого, можемо вбачати його викривлену стародавню місцеву (сармато-аланського коріння) назву «Сарбатас» [3, с. 101–102].

Сакральна топографія й космогонічна сутність Києва–Нового Єрусалима – визначала основні ідеї містобудування та архітектурно-художнього оздоблення міста. Це створює зримий образ святого міста. Київ в очах мітрополита Іларіона постає сповненим величчя, царственою гідністю й осяяним світлом Господнього благословення.